

36

Концепція
Стратегія, методологія
Зміст освіти
Педагогічні технології
Методика навчання
Професійна психологія
Становлення особистості
Інформація

Concept
Strategy, methodology
Contents of education
Pedagogic technologies
Teaching methods
Vocational psychology
Formation of personality
Information

ISSN 2074-8922

Міністерство освіти і науки,
молоді та спорту України
Українська інженерно-педагогічна
академія

Проблеми інженерно- педагогічної освіти

Проблемы инженерно-педагогического
образования

Problems of engineering pedagogic
education

Збірник наукових праць

Видається 1 раз на квартал

Видається з квітня 2001р.

2012
Харків

Редакційна колегія:

Головний редактор

д.пед.н., проф. О. Е. Коваленко

Заступник головного редактора

д.пед.н., проф. М. І. Лазарєв

Члени колегії:

д.пед.н., доц. Н. О. Брюханова
д.пед.н., проф. М. П. Васильєва
д.пед.н., проф. В. М. Гриньова
д.пед.н., проф. Т. О. Дмитренко
д.пед.н., проф. С. Т. Золотухіна
д.т.н., проф. Г. І. Канюк
д.пед.н., проф. Р. М. Макаров
д.т.н., проф. М. Л. Рябчиков

Редакція:

Відповідальний редактор

к.пед.н., доц. В. В. Кулешова

Редактор

Н. В. Ротова

Випусковий редактор

Н. П. Філімоненко

Відповідальний секретар

Т. Л. Ашеко

Дизайн

В. А. Жубр

Адреса редакції:

Україна, 61003, м. Харків
вул. Університетська, 16
Українська інженерно-педагогічна академія
Тел. (057)731-28-62, (057)733-79-37
Факс (057)731-32-36
E-mail: rektor@uipa.kharkov.ua

Address of editorial office:

16 Universitetska vul., Kharkiv
61003, Ukraine
Ukrainian Engineering Pedagogics Academy
Tel. (057)731-28-62, 733-79-37
Fax (057)731-32-36
E-mail: rektor@uipa.kharkov.ua

Проблеми інженерно-педагогічної освіти

2012, № 36

Збірник наукових праць

Засновник

Українська інженерно-педагогічна академія
(УІПА)

Видається з квітня 2001р.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого
засобу масової інформації
Серія КВ № 4688 від 21.11.00.
ISSN 2074-8922

Мови видання:

українська, російська, англійська

Друкується за рішенням Вченої ради УІПА,
протокол № 3 від 30.10.2012 р.

При використанні матеріалів збірника посилання на
збірник – обов'язкове.

© Українська інженерно-педагогічна академія
(УІПА), Харків, 2012

Збірник наукових праць “Проблеми інженерно-педагогічної освіти” (Українська інженерно-педагогічна академія МОНМС України) затверджено постановою Президії ВАК України від 10.02.2010 р. № 1-05/1 у Переліку за №1006 як наукове фахове видання України, де можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття ступенів доктора і кандидата педагогічних наук.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

УДК 377-378

Проблеми інженерно-педагогічної освіти. Збірник наукових праць. Випуск 36. – Харків, Українська інженерно-педагогічна академія (УІПА), 2012. – 271 с.

У збірнику подано результати наукових досліджень у галузі інженерно-педагогічної та професійної освіти. Розглянуто актуальні проблеми теорії і практики професійної підготовки сучасних фахівців, питання концепції, стратегії та методології, методики і змісту підготовки фахівців із таких напрямів як психологія, фізична культура, трудове навчання, дизайн, економічні знання, безпека життєдіяльності.

Для викладачів, науковців, аспірантів, фахівців у галузі професійної освіти.

SCIENTIFIC EDITION

UDC 377-378

Problems of Engineering Pedagogic Education. Collection of Scientific Papers. Volume 36. – Kharkiv, Ukrainian Engineering Pedagogics Academy (UEPA), 2012. – 271 p.

The collection gives the results of scientific research in the field of engineering pedagogical and professional education. The paper considers the main problems of theory and practice of modern specialists` professional training, questions of conception, strategies and methodologies, methods and content of training specialists, pedagogical technologies and such fields as psychology, physical education, labor training, design, economic knowledge and life safety.

For teachers, research workers, post graduates, experts in the field of vocational education.

Підписано до друку 02.11.2012

Формат 84x108/32

Папір офсетний. Друк офсетний.

Умов. друк. арк. – 31,5. Облік. від арк. – 33,9

Тираж прим. 200. Ціна договірна.

Надруковано у видавництві ФОП Шевченко С. А.

ВНЕСОК ВИДАТНИХ ПЕДАГОГІВ У РОЗВИТОК МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ СЛОБОЖАНЩИНИ (друга половина XIX – початок XX ст.)

Постановка проблеми. Процес реформування загальноосвітньої школи вимагає глибокого вивчення та критичного осмислення надбань, що були створені світочами вітчизняної педагогіки попередніх генерацій. Це дає змогу вивчити прогресивні ідеї, зробити аналіз досягнень теорії і практики минулого в аспекті їх потенційного використання в практиці сучасного музично-освітнього процесу. Одним зі шляхів вирішення зазначеної проблеми є глибоке осмислення й усвідомлення історико-педагогічного досвіду Слобожанського краю, звернення до національних джерел педагогічної теорії та шкільної практики, методів та форм практичної діяльності вчителів, творче використання яких сприятиме зростанню освітнього потенціалу суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Огляд історико-педагогічних джерел показав, що проблема розвитку музичної культури та музичної освіти розглянута в багатьох наукових працях, а саме Т. Грищенко «Становлення та розвиток музично-естетичного виховання в гімназіях України (XIX – початок XX ст.)», О. Кравчука «Музична освіта студентів Києво-Могилянської Академії у XVII – першій половині XIX ст.», Миклашевського «Музична і театральна культура Харкова кінця XVIII – першої половини XIX ст.», Танько Т. П. «Музично-педагогічна освіта в Україні».

Постановка завдання. Мета нашої статті полягає у визначенні важливості внеску видатних педагогів та українських діячів культури у формування музично-педагогічної думки та українізації музично-педагогічної освіти в досліджуваній період із подальшим використанням теоретичних та практичних здобутків педагогів у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Однією з умов розвитку незалежної української держави є виховання всебічно розвиненої особистості, яка прагне до розуміння прекрасного, вивчення духовної культури і скарбів українського народу. Свідоме ставлення молоді до здобутків попередніх поколінь може забезпечити гармонійність і цілісність особистості, розвиток її здібностей та обдарувань, а також збагатити на цій основі інтелектуальний потенціал народу, духовності і культури.

Перегляд історико-педагогічної, мистецтвознавчої літератури, публікацій у періодичних виданнях досліджуваного періоду показав, що в працях видатних педагогів і просвітителів минулого порушено чимало педагогічних питань, які не втратили своєї актуальності. Серед них:

- визначення сутності навчання співу (М. Бунаков, Б. Грінченко, П. Каптерев, М. Костомаров, В. Острогорський, С. Рачинський, С. Русова, Г. Сковорода, Л. Толстой, К. Ушинський та інші);

- розкриття методичного аспекту музичного навчання (А. Ведель, М. Дилецький, Д. Зарін, О. Маслов, С. Миропольський, В. Металлов, О. Нікольський, О. Пузиревський, А. Сосновський та інші);

- вивчення питань музичного виховання засобами хорового співу (М. Верховинець, М. Леонтович, М. Лисенко, Я. Степовий, К. Стеценко та ін.).

Як свідчить науково-дослідницька література, підґрунтям розвитку музичної освіти на Слобожанщині були два взаємопов'язаних паралельних напрями: народна та професійна музика. Основу другого напрямку складав церковний партесний (по партіях) спів, який виник із українського багатоголосного співу. Історики стверджують, що саме в період створення братських шкіл, музика була поставлена на дуже високий рівень і вперше запроваджена як самостійний та один із чільних предметів викладання та вивчення, що

стало першим етапом на шляху професійної музично-педагогічної підготовки в державних навчальних закладах України [3].

Але науковці зазначають, що та освіта, яку давали братські школи, не могла конкурувати з освітою, отриманою в єзуїтських колегіях. Саме Києво-Могилянська академія підняла освіту на міжнародний рівень, що сприяло розвитку культури в цілому, музичної зокрема. Музика і спів у академії були на високому рівні, музична освіта визначалась як система знань, умінь та навичок, здобутих під час оволодіння циклами загальноосвітніх та музичних дисциплін у навчальному процесі.

Особливе місце у розвитку музичних традицій академії належить Г. С. Сковороді. Він не тільки грав на багатьох інструментах, а ще й складав духовні концерти, поклав на музику псалми і стихирі. Творчість Г. С. Сковороди була значним етапом довготривалої історії розвитку української музично-педагогічної освіти, витoki якої складали, з одного боку, українська народна пісня, а з другого, церковний хоровий спів. Вивчення джерел показує, що Сковорода відіграв значну роль у зберіганні та продовженні народнопісенних традицій у формуванні національної вокальної школи.

Дослідження процесу розвитку музичної освіти Слобідської України неможливе без дослідження творчості митців, які працювали в галузі народно-інструментального академічного мистецтва. До цієї плеяди входить і відомий харківський громадський культурно-просвітницький діяч, організатор народних оркестрів, диригент, удосконалювач народного музичного інструментарію, музикознавець Володимир Андрійович Комаренко, який став фундатором та реформатором народно-інструментального мистецтва України. Його роль у процесі еволюції виконавства на народних інструментах відзначається в публікаціях М. Даньшева, Л. Носова, О. Ільченка, В. Заболотного, П. Іванова, С. Бортника, М. Імханицького [2].

Розвиток музичної культури, а саме музичної освіти, тісно пов'язаний із педагогічною діяльністю та творчістю видатного українського національного музиканта й композитора М. В. Лисенка. Перегляд музично-педагогічної літератури свідчить, що в творчості М. Лисенка переважну кількість посідають вокальні жанри: опера, хорові твори, безліч обробок українських народних пісень, романси, також він є автором симфонії та фортепіанних творів [5].

Аналіз джерел показує, що особливе місце у становленні та розвитку української національної музичної освіти і культури посідала музична спадщина видатних педагогів-музикознавців, композиторів, діячів вищої та середньої музично-педагогічної школи України В. М. Верховинця (1880-1938 рр.), С. П. Дрімцова (1867-1937 рр.), М. Д. Леонтовича (1877-1921 рр.), Я. Я. Полфьорова, (1899-1975 рр.), К. Г. Стеценка (1882-1922 рр.), Г. М. Хоткевича (1877-1938 рр.), Б. С. Яворського (1877-1942 рр.), П. Козицького, Л. Ревуцького. Пісенно-творча та пошукова діяльність видатних українських діячів відіграла важливу роль у формуванні та розвитку гуманістично-просвітницьких ідей, естетико-виховних традицій національно-патріотичної спрямованості української музичної школи. Своєю творчою та викладацькою діяльністю вони заклали основи становлення і розвитку теорії та методики національної музично-педагогічної освіти [1].

У першій половині 20-х рр. відомими композиторами, педагогами-музикознавцями П. О. Козицьким, М. Д. Леонтовичем і К. Г. Стеценком були створені посібники, підручники з методики співу, а також музичні збірники, в яких обґрунтовувалися питання музичної підготовки шкільної молоді в освітніх закладах, висувалися методичні рекомендації щодо формування музичних здібностей дітей. У другій половині 20-х – поч. 30-х рр. досвідченими викладачами-музикознавцями вищої школи В. М. Верховинцем, С. П. Дрімцовим, Я. Я. Полфьоровим, К. К. Пігровим були розроблені та надруковані монографії, підручники, методичні посібники, збірники пісенного матеріалу, в яких давалися поради щодо вивчення певних музичних дисциплін, використання дидактичного матеріалу, а також розкривалася роль вчителя в організації культурно-просвітньої роботи серед населення та пропаганді української національної культурної спадщини.

Значну роль у музичній освіті відіграла започаткована проф. В. Верховинець практична музично-виховна робота, виконувана на матеріалі власних етнографічних досліджень. Викладаючи методику хорового співу, він знайомив студентів із типами й видами хорів, будовою голосового апарату, методикою вокально-хорової роботи з різними віковими групами, класичною музичною хоровою літературою та фольклорними пісненими зразками. Значну увагу педагог приділяв таким формам навчання, як практична робота студентів із дитячим хором на народнопісенному матеріалі та хорових концертних виступах.

Деякі проблеми музичної освіти, методичні поради щодо змісту підготовки музичних працівників установ соціального виховання, учителів музики та співів і викладачів музичних дисциплін середніх та вищих навчальних закладів висвітлювали в педагогічній пресі досліджуваного періоду педагоги, музикознавці, досвідчені методисти О. Ананьїн, П. Білич, Н. Брюсова, І. Врона, П. Горбенко, М. Грінченко, Д. Грудина, Р. Єскіна, В. Костенко, О. Перунов, В. Семенів, Ф. Шміт, Ю. Янчук, О. Яцун та ін. [4].

Висновки. Таким чином, у працях видатних педагогів і просвітяників минулого порушено чимало педагогічних питань, які не втратили своєї актуальності, присвячені розвитку музично-педагогічної освіти й становленню музично-педагогічної думки в різні історичні періоди Слобідської України.

Список використаних джерел

1. Кононова О. В. Музична культура Харкова кінця XVIII – початку XX ст. / О. В. Кононов. – Харків, 2004. – 175 с.
2. Комаренко В. А. Отчет-доклад о работе Симфонического оркестра народных инструментов им. Х. Раковского (1924) / В. А. Комаренко // ХГОА. – Ф. 166, оп. № 5, ед. хр. № 425, л. 27-29.
3. Михайличенко О. В. Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія : Навч. посібник для студентів музичних спеціальностей / О. В. Михайличенко. – Суми : Наука, 2004. – 210 с.
4. Танько Т. П. Музично-педагогічна освіта в Україні / Т. П. Туньков. – Х. : Основа, 1998. – 192 с.
5. Довженко В. Нариси з історії української радянської музики / Валеріан Довженко. — К., 1957. – Ч. I. – С. 122–123.

Данилюк М. М.

Внесок видатних педагогів у розвиток музично-педагогічної думки Слобожанщини (друга половина XIX – початок XX ст.)

Проаналізовано процес розвитку музичної освіти на Слобожанщині. Виявлено вплив діячів музичної культури на формування традицій у галузі музичного мистецтва, узагальнено форми й методи музично-естетичного виховання молоді та процес професійної підготовки фахівців у музичних навчальних закладах другої половини XIX – початку XX ст.

Ключові слова: музичне мистецтво, музична освіта, музичне виховання, засоби музичного виховання, народна музика, професійна музика, професійна підготовка фахівців.

Данилюк Н. Н.

Вклад выдающихся педагогов в развитие музыкально-педагогической мысли Слобожанщины (вторая половина XIX – начало XX ст.)

Проанализирован процесс развития музыкального образования на Слобожанщине. Вывявлено влияние деятелей культуры на формирование традиций в области музыкального искусства, обобщены формы и методы музыкально-эстетического воспитания молодежи и процесс профессиональной подготовки специалистов в музыкальных учебных заведениях второй половины XIX – начала XX в.

Ключевые слова: музыкальное искусство, образование, музыкальное воспитание, средства музыкального воспитания, народная музыка, профессиональная музыка, профессиональная подготовка специалистов.

N. Danyluk

The contribution of Outstanding Pedagogues in the Development of Musical Pedagogical Thought of Slobozhanschyna (the Second Half of XIX – the Beginning of XX Century)

In the article the process of development of music education is analyzed. This article is about influence of musical culture in the formation of traditions in the music field, the forms and methods of musical and aesthetic education of young people and about the professional preparation of specialists in music education institutions of the second half of the nineteenth - early twentieth century.

Key words: musical art, education, musical upbringing, means of musical education, folk music, professional music, specialists' professional training.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2012 р.

Концепція

Пивоваров А. В.

Применение принципа историзма при освещении проблем развития высшего рабочего образования

7

Стратегія, методологія

Захаровский Л. В.

Реализация советского проекта: становление системы профессионально-технического образования (1917-1958 гг.)

12

Зміст освіти

Бочарникова Т. Ф.

Особенности професійно-педагогічної спрямованості майбутніх учителів іноземних мов

21

Василенко Г. В.

Особенности формування економічних знань учнів у змісті середньої освіти шкіл України у 1981-1990 роках

26

Гуренко О. І.

Реалізація полікультурного компонента у професійній підготовці майбутніх соціальних педагогів

30

Данилюк М. М.

Внесок видатних педагогів у розвиток музично-педагогічної думки Слобожанщини (друга половина XIX – початок XX ст.)

36

Ицкович Т. В.

О термине «Высшее рабочее образование»

40

Коваленко Д. В.

Методологічні підходи до конструювання змісту професійно-правової підготовки інженерів-педагогів

44

Лазарчук Г. В.

Правова компетентність інженера-педагога економічного профілю

51

Логвінова Є. В.

Суть і структура психологічної готовності школярів до безпечної життєдіяльності

58

Максименко А. Е.

Система професійної підготовки майбутніх дизайнерів в процесі неперервного освіти

63